

ประเด็นการเมือง ฉบับที่ E5	13 ธ.ค. 67	วิทยาลัยการทัพบก
ประเด็น นโยบายต่างประเทศของไทยยุคใหม่	นโยบายต่างประเทศของไทยยุคใหม่ การทูตเศรษฐกิจเชิงรุก	
ประเด็นสำคัญ	<ul style="list-style-type: none"> - แนวนโยบายการต่างประเทศของไทยยุคใหม่ - การเมืองเชิงรุก - การทูตเชิงรุก - วิสัยทัศน์ Thailand Vision: IGNITE THAILAND <p>จุดพลังรวมใจ ไทยต้องเป็นหนึ่ง</p> <ul style="list-style-type: none"> - การทูตเศรษฐกิจเชิงรุก - วิเคราะห์แนวนโยบายการต่างประเทศไทยในยุคใหม่ 	

แนวนโยบายการต่างประเทศไทยในยุคใหม่

รัฐบาลได้แถลงแนวนโยบายการต่างประเทศไทยสู่ยุคใหม่ เน้นการทูตเศรษฐกิจเชิงรุก (Proactive Economic Diplomacy) มุ่งหน้าสู่การมองไปข้างหน้า (Forward Looking) เพื่อให้ไทยกลับมามีบทบาทในระดับอาเซียนและระดับโลก โดยเน้น “การทูตที่กินได้” เป็นรูปธรรมผ่านการเพิ่มพูนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว ในทางการเมือง รัฐบาลใช้ความยืดหยุ่น สมดุล และการรักษาความเป็นกลาง เพื่อไม่เลือกข้าง โดยเน้นประโยชน์ของไทยและร่วมบทบาทในประเด็นสำคัญของโลก เช่น การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs), สาธารณสุข และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อเพิ่มสำคัญของไทยในเวทีโลก

การใช้เศรษฐกิจนำการต่างประเทศไม่ใช่เรื่องใหม่ในไทย โดยเริ่มมีบทบาทสำคัญตั้งแต่ปลายสงครามเย็น (ทศวรรษ 1980-1990) เช่น นโยบาย “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” ในยุครัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ครั้งสำคัญ นอกจากนี้ รัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ได้พัฒนาแนวทาง “เศรษฐกิจนำการเมือง” อย่างเข้มข้นผ่านนโยบาย “ก้าวไปข้างหน้า” (Forward Engagement) โดยมีโครงการสำคัญ เช่น ACD (Asia Cooperation Dialogue) และ ACMECS เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาค

การเมืองเชิงรุก

การใช้เศรษฐกิจนำในการดำเนินนโยบายของไทยต้องเผชิญกับการแข่งขันเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างสหรัฐฯ และจีน ซึ่งภูมิรัฐศาสตร์ ภูมิเศรษฐศาสตร์ และเทคโนโลยีกลายเป็นเรื่องเดียวกัน มหาอำนาจใช้เศรษฐกิจและเทคโนโลยี เช่น Green Technology, AI และ EVs เพื่อสร้างความได้เปรียบทางยุทธศาสตร์และเพิ่มอำนาจทางการเมืองและความมั่นคง ในบริบทนี้ ไทยต้องบริหารความสัมพันธ์กับจีนและสหรัฐฯ อย่างรอบคอบและเหมาะสม โดยยอมรับว่าการแยกเศรษฐกิจออกจากภูมิรัฐศาสตร์ไม่สามารถทำได้ในสถานการณ์ปัจจุบัน

ปัจจุบันโลกอยู่ในสภาวะแบบ “โลกหลายขั้ว” (Multipolarity) มีหลายศูนย์อำนาจ (Polycentric) ซึ่งอาจสร้างความปั่นป่วน ไร้ระเบียบ หรือเกิดระเบียบโลกแบบแบ่งขั้ว เลือกข้าง มีการแยกมิตรแยกศัตรูอย่างชัดเจน (fragmentation) ดังปรากฏการณ์ใช้ยุทธศาสตร์ทางภูมิเศรษฐศาสตร์ และการใช้นโยบายอุตสาหกรรม (industrial policy) และแนวทางกีดกันทางการค้า (Protectionism) เพื่อผลในทางภูมิรัฐศาสตร์ ไทยจึงต้องปรับตัวให้เท่าทันสภาพการณ์นี้ เพื่อรักษา strategic autonomy คือ การไม่เลือกข้าง ไม่ให้ตกเป็นเบี้ยล่างของฝ่ายใด แต่มีจุดยืน มีหลักการ เช่น ไม่สนับสนุนการกระทำที่ละเมิดกฎบัตรสหประชาชาติ และยึดผลประโยชน์แห่งชาติ เป็นที่ตั้ง โดยอาจใช้แนวทางที่เรียกว่า การกระจายความเสี่ยง “Strategic Hedging” ไม่เหน็บแน่นให้แก่ฝ่ายใด พร้อมกับใช้การร่วมแฉกแฉกร่วมแบบหลากหลาย หรือ “Multiple Alignment” เช่น การเพิ่มความร่วมมือกับประเทศอำนาจขนาดกลาง (middle power) เช่น อินเดีย ออสเตรเลีย เกาหลีใต้ ตุรกี อิหร่าน ซาอุดีอาระเบีย บราซิล และแอฟริกาใต้ เพื่อเปิดทางเลือก และเพิ่มอำนาจต่อรอง

การทูตเชิงรุก

รวมถึงการรุกทางการเมืองด้วย โดยเฉพาะการเพิ่มพูนบทบาทในอาเซียน และปรับบทบาทในประเด็นปัญหาเมียนมาที่มากไปกว่าการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรม แต่จะอย่างไรที่จะไม่ล้ำเส้นอาเซียน เป็นสิ่งที่จะต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วน โดยรวม แนวนโยบายต่างประเทศของไทยในรัฐบาลนี้ คือ ไทยเป็นกลาง-มุ่งค้าขาย-ไม่ก้าวก่ายเรื่องความมั่นคงของใครนำประเทศไทยกลับสู่เวทีโลก หลีกเลี่ยงการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของความขัดแย้งเพื่อให้ไทยเป็นพื้นที่ที่ทุกฝ่ายสบายใจที่จะเข้ามาลงทุน มีปฏิสัมพันธ์ด้วย เป็นการให้น้ำหนักแก่มิติเศรษฐกิจตามเป้าหมายนโยบายที่วางไว้ แต่ในสถานการณ์จริง โดยเฉพาะการวางตัวเป็นกลางนั้น จะทำได้เพียงใด

วิสัยทัศน์ประเทศไทย: IGNITE THAILAND จุดพลังรวมใจ ไทยต้องเป็นหนึ่งใน มุ่งเป้าให้ไทยเป็นศูนย์กลาง (hub)

8 ด้านสำคัญ ได้แก่ ศูนย์กลางการท่องเที่ยวของโลก, ศูนย์กลางสุขภาพครบวงจรและการแพทย์ของโลก, คริวของโลกและศูนย์กลางอาหารแห่งอนาคต, ศูนย์กลางการบินในภูมิภาค, ศูนย์กลางขนส่ง เชื่อมตะวันตก-ตะวันออก และพัฒนา Land Bridge, ศูนย์กลางผลิตยานยนต์แห่งอนาคต, ศูนย์กลางเศรษฐกิจดิจิทัลของภูมิภาค และศูนย์กลางทางการเงินของอาเซียน

การเมืองระหว่างประเทศในปัจจุบันมีลักษณะของการแข่งขันที่เข้มข้นในด้านเศรษฐกิจ การเมืองและเทคโนโลยี รัฐบาลไทยจึงเน้นการปรับตัวเชิงรุกและสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับนานาชาติ โดยมีเป้าหมายสำคัญในการนำประเทศไทยกลับสู่ความสนใจในระดับภูมิภาคและระดับโลก หลังเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2566 นายกรัฐมนตรีได้ขับเคลื่อนนโยบาย “การนำไทยกลับสู่จอร์แดนโลก” อย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นการเยือนและบทบาทในเวทีนานาชาติ เช่น การประชุมระดับโลก รวมถึงการเดินทางเยือน 16 ประเทศภายในเวลาไม่ถึงปี เป้าหมายของการดำเนินนโยบายดังกล่าวประกอบด้วย การส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เพื่อดึงดูดการลงทุนและเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการค้า การเพิ่มบทบาทของ

ไทยในเวทีโลก โดยนำเสนอความพร้อมและศักยภาพของประเทศ การสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพื่อตอบสนองต่อความท้าทายใหม่ในระดับสากล

การดำเนินนโยบายทูตเศรษฐกิจเชิงรุก (Proactive Economic Diplomacy) สะท้อนความพยายามของไทยในการฟื้นฟูบทบาทระดับโลกผ่านการสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความร่วมมือกับมหาอำนาจ เช่น สหรัฐฯ และจีน การเจรจาทางเศรษฐกิจในสิงคโปร์ มาเลเซีย บรูไน และญี่ปุ่น มุ่งเน้นการลงทุนและเทคโนโลยี การเยือนซาอุดีอาระเบียและลาวส่งเสริมความร่วมมือด้านพลังงานและโครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงการประชุมในฝรั่งเศสและสวีเดนที่เน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนและเศรษฐกิจดิจิทัล นอกจากนี้ การเยือนกัมพูชาและศรีลังกาส่งเสริมความร่วมมือในภูมิภาคเอเชีย โดยเฉพาะในกลุ่มแม่น้ำโขงและมหาสมุทรอินเดีย ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายเชิงรุกนี้

การดำเนินการทูตเศรษฐกิจเชิงรุกมุ่งเน้น 3 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ การผลักดันผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ผ่านการเจรจาการค้า การลงทุน และการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อสร้างรายได้ให้ประเทศ การเสริมสร้างบทบาทในเวทีโลก โดยเน้นประเด็นสำคัญ เช่น การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และความมั่นคงทางสุขภาพ และการกระชับความสัมพันธ์ระดับทวิภาคีและพหุภาคี กับมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ และจีน รวมถึงอำนาจขนาดกลาง เช่น ออสเตรเลียและเยอรมนี เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและสร้างสมดุลทางยุทธศาสตร์.

การเดินทางเยือนประเทศต่าง ๆ และการเข้าร่วมประชุมระหว่างประเทศของนายกรัฐมนตรีหลังการเข้ารับตำแหน่งในเดือนสิงหาคม 2566 เป็นส่วนหนึ่งของการผลักดันนโยบาย “การนำไทยกลับสู่จอร์แดนโลก” อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม การดำเนินการเหล่านี้สะท้อนถึงความพยายามของรัฐบาลไทยในการสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองที่เข้มแข็งกับนานาชาติ เพื่อเพิ่มบทบาทและความสำคัญของประเทศไทยในเวทีโลกอีกเรื่องหนึ่งที่สร้างความฮือฮา คือ การสมัครเข้าเป็นสมาชิก OECD (Organization for Economic Cooperation and Development) ซึ่งเป็นองค์การของกลุ่มประเทศพัฒนา และการสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม BRICS แกนนำของกลุ่มประเทศ “Global South” ซึ่งหากประสบผลตามมุ่งหมายก็จะเปิดพื้นที่ให้ไทยมีบทบาทในระดับระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น

แนวนโยบายการต่างประเทศไทยในยุคใหม่มุ่งปรับสมดุลความสัมพันธ์กับมหาอำนาจอย่างครอบคลุมทุกด้าน (omni-directional) โดยคงความเปิดกว้างและสมดุล ในขณะเดียวกันจีนยังมีบทบาทสำคัญต่อการทูตของไทยในด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และความร่วมมือทางการเมือง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดนโยบายต่างประเทศของไทย

นโยบายการเจรจาการค้าของไทยต้องมีความรอบคอบมากขึ้น เนื่องจากความอ่อนไหวที่เพิ่มขึ้นจากการแบ่งขั้วทางการค้า ประเทศไทยจำเป็นต้องรักษาความเป็นกลาง พร้อมป้องกันสินค้าจากจีนที่มีแนวโน้มเข้ามามากขึ้น โดยตั้งมาตรการตรวจสอบเข้มงวด ควบคู่กับการลดต้นทุนและใช้นวัตกรรมอย่างจริงจัง ในโลกการค้ายุคใหม่ ไทยต้องเร่งปฏิรูปการส่งออก และเน้นบทบาทเป็นชาติการค้า (trading nation) การใช้เศรษฐกิจนำการเมืองเป็นแนวทางที่ดี แต่ต้องเชื่อมโยงการบริหารภูมิรัฐศาสตร์กับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทุกมิติ